

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра культурології та інформаційної діяльності

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПП 1.2.5 МУЗЕСЗНАВСТВО

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Культурологія
спеціальність

034 «Культурологія»

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

факультет історичний
(назва факультету)

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Музеєзнавство» для студентів ОС «Бакалавр», за напрямом підготовки 034 Культурологія, спеціальністю «Культурологія» денної і заочної форм навчання.

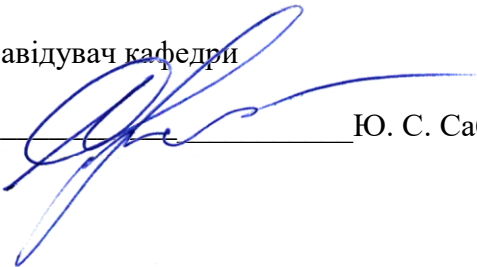
Розробники:

Нікольченко Ю. М., доцент, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету, заслужений працівник культури України
Кригіна О. В., доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету, кандидат історичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Протокол від «30» серпня 2019 року, № 2

Завідувач кафедри

_____ Ю. С. Сабадаш

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 – Гуманітарні науки;	Нормативна	Нормативна
	Напрямок підготовки 034 – Культурологія;		
Модулів – 1		Рік підготовки:	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
СРС; ІНДЗ		Семестр	Семестр
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	Лекції
		8 год.	10 год
		Семінарські	Семінарські
		6 год.	8
		Практичні	Практичні
		4	-
		Лабораторні	Лабораторні
		-	-
		Самостійна робота	Самостійна робота
		53 год.	53 год.
Індивідуальні	Індивідуальні		
19 год.	19 год.		
Вид контролю:	Вид контролю:		
екзамен	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Формування у студентів теоретичних знань у галузі музеєзнавства, ознайомлення їх з розвитком музейної справи в Україні та забезпечення практичними навичками з основних напрямків музейної роботи. Студент повинен мати навички: наукової роботи у музеях, практичної роботи з пам'ятками основного і науково-допоміжного фонду музеїв, будівництва експозицій, проведення ознайомчих екскурсій, виставкової та просвітницької роботи, діяльності щодо охорони пам'яток природи, історії та культури.

Завдання:

- розкрити зміст поняття «музеєзнавство», дослідивши еволюцію розвитку науки про музейну справу;
- дати загальне уявлення про основні школи музеєзнавства;
- визначити місце музеєзнавства у системі наук;
- надати студентам інформацію про музеї як об'єкти музеєзнавства та його типологічні проблеми;
- ознайомити їх з теоретичними та практичними проблемами музеєзнавства.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- етапи розвитку науки про музеї за кордоном та в Україні;
- основні музеєзнавчі концепції XIX-XXI століть;
- структуру музеєзнавства та музейної справи;
- систему та організацію музейної справи в Україні;
- основні наукові принципи і конкретні методи науково-збиральницької науково-фондової, науково-експозиційної, масової та науково-просвітницької роботи в Україні;
- методiku і практику виявлення, дослідження, збереження та охорони пам'яток історико-культурної спадщини України.

вміти:

- визначати типологію та класифікаційні ознаки музеїв в Україні,
- використовувати систему музеєзнавчих посібників у музейній діяльності,
- працювати з документацією фондів,
- складати структурний і тематико-експозиційні плани,
- обліковувати масову, науково-просвітницьку роботу.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МУЗЕЄЗНАВСТВА.

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу.

Огляд джерел і літератури. Понятійний апарат і термінологія. Історія музейної справи у світі: музеї у стародавніх цивілізаціях, музейні зібрання у середні віки, музеї у новий та новітній час. Становлення і розвиток музейної справи в Україні. Законодавство України про музейну справу та охорону історико-культурної спадщини. Поняття «музей», «музейний фонд», «колекція». Музей як суспільний інститут. Поняття «музейний фонд України». Напрямки і методи науково-збиральницької, науково-фондової, науково-експозиційної й науково-просвітницької та масової роботи музеїв.

Тема 2. Об'єкти і джерела історичного та краєзнавчого музеєзнавства.

Об'єкти і джерела історичного та краєзнавчого музеєзнавства (речові, письмові, природні та ін.). Класифікація музейних пам'яток. Особливості науково-збиральницької роботи та її документального забезпечення.

Тема 3. Пам'ятки і об'єкти музеєзнавства в Україні в т.ч. у Маріуполі.

Об'єкти музеєзнавства в Україні. Музейна мережа в Маріуполі. Пам'ятки археології, історії та культури Маріуполя з найдавніших часів до нашого часу. Основні музеєзнавчі екскурсійні маршрути в Україні.

Тема 4. Поняття «музей». Класифікація музеїв за видами, типами і профілями.

Поняття «Музеї України» у документному визначенні. Класифікація музеїв за видами, типами і профілями, за формою власності, категорією, суспільним призначенням тощо.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. НАПРЯМКИ МУЗЕЙНОЇ ТА ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ.

Тема 5. Науково-збиральницька та науково-фондова робота музеїв. Консервація і реставрація пам'яток історії та культури.

Науково-збиральницька та науково-фондова робота музеїв, її документальне забезпечення. Консервація і реставрація пам'яток археології, історії і культури. Основні правила зберігання музейних колекцій. Фондосховище та його обладнання. Музейні меблі. Температурно-вологісний та світловий режим у музейному приміщенні. Завдання консервації та реставрації пам'яток археології, історії та культури, природньо-історичних колекцій.

Тема 6. Методика і практика науково-експозиційної роботи.

Методологічні засади та практика науково-експозиційної роботи в Україні. Особливості проектування та створення природничо-історичних та історико-краєзнавчих музейних експозицій. Основні вимоги щодо створення музейної експозиції (закон концентрації, ізоляції, симетрії та ін.). Світло та колір в експозиції. Музейні паспорту. Поняття музейного поясу.

Тема 7. Науково-просвітницька та масова робота в музеях України у т.ч. Маріуполя.

Науково-просвітницька та масова робота в музеях України та її документальне забезпечення. Методика підготовки і проведення музейної екскурсії. Музей та відвідувач. Форми науково-просвітницької та масової роботи в музеях України: екскурсії, абонементи, лекції, бесіди, клуби за інтересами тощо. Класифікація екскурсій. Поняття «портфель екскурсовода». Вивчення інтересів відвідувачів. Форми і методи популяризації музеїв.

Тема 8. Музейні установи в системі охорони і використання пам'яток історії і культури в Україні.

Роль і місце музеїв в охороні і збереженні пам'яток історії та культури. Законодавство України про охорону і збереження історико-культурної спадщини. Державний реєстр та Звід пам'яток археології, історії та культури. Методика і практика виявлення, вивчення та збереження пам'яток археології, історії та культури в Україні у т.ч. в Маріуполі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	Денна					Заочна				
	Усьо го	Л	С	Прак тичн	СР С	Усьо	Л	С	Прак тичні	СР С
Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу.		1					1			6
Тема 2. Об'єкти і джерела музеєзнавства.		1					1			6
Тема 3. Пам'ятки і об'єкти музеєзнавства в Україні, в т.ч. в Маріуполі.		1					1			7
Тема 4. Поняття «музей». Класифікація музеїв за видами, типами і профілями.		1					1			6
Тема 5. Науково-збиральницька та науково-фондова робота музеїв. Консервація і реставрація пам'яток історії та культури.		1	4	4			2	4		7
Тема 6. Методика і практика науково-експозиційної роботи.		1	2				2	2		7
Тема 7. Науково-просвітницька та масова робота в музеях України, в т.ч. в Маріуполі.		1					1	2		7
Тема 8. Музейні установи в системі охорони і використання пам'яток історії і культури в Україні.		1					1			7
Індивідуальні	19					19				
Всього годин	90	8	6	4	53	90	10	8	-	53
Підсумковий контроль	іспит									

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Годин	
		Д	З
1	Науково-збиральницька робота музеїв.	2	2
2	Науково-фондова робота музеїв.	2	2
3	Науково-експозиційна робота музеїв.	2	2
7	Зміст, форми і методи науково-просвітницької та масової роботи в музеях.	-	2

6. Практична робота

№ з/п	Назва теми	Годин	
		Д	З
1	Науково-фондова робота музеїв.	4	-

7. Самостійна робота студентів

№ з/п	Назва теми	годин	
		Д	З
1.	Історія музейної справи в Україні.	6	6
2.	Об'єкти і джерела музеєзнавства	6	6
3.	Пам'ятки і об'єкти музеєзнавства в Україні, у т.ч. у Маріуполі.	7	7
4.	Класифікація музеїв за видами, типами і профілями.	6	6
5.	Науково-збиральницька та науково-фондова робота музеїв. Консервація і реставрація пам'яток історії та культури.	7	7
6.	Методика і практика науково-експозиційної роботи.	7	7
7.	Науково-просвітницька та масова робота в музеях України, в т.ч. у Маріуполі.	7	7
8.	Музейні установи в системі охорони і використання пам'яток історії і культури (на прикладі Маріуполя).	7	7
	Разом	53	53

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Музеєзнавство: предмет та завдання курсу.
2. Класифікація музеїв за типами та профілями.
3. Поняття «музей». Музейний фонд України.
4. Поняття «музейна колекція».
5. Історія музейної справи в Україні.
6. Науково-збиральницька робота музеїв (на прикладі Маріупольського краєзнавчого музею).
7. Науково-фондова робота музеїв.
8. Завдання консервації музейних предметів.
9. Завдання реставрації музейних предметів.
10. Наукова робота в музеях.
11. Науковий паспорт музейного предмету.
12. Міжнародні пакти та конвенції щодо охорони пам'яток історії і культури.
13. Температурно-вологісний режим музейного приміщення.
14. Світловий режим у музейному приміщенні.
15. Колір і світло в експозиції.
16. Головні закони створення експозиції.
17. Класифікація предметів в експозиції.
18. Особливості зберігання предметів в музеях у залежності від матеріалу походження.
19. Класифікація музеїв за видами.
20. Сучасне українське законодавство щодо охорони пам'яток історії та культури.
21. Українське товариство охорони пам'яток історії та культури і його завдання.
22. Пам'ятки історії та культури Маріуполя.
23. Зародження та розвиток музейної справи в Маріуполі.
24. Науково-просвітницька та масова робота у музеях.
25. Методика побудови і проведення екскурсій.
26. Популяризація музеїв.

27. Художнє оформлення експозицій.
28. Музеєзнавство в системі наук.
29. Протипожежна охорона в музеї.
30. Проблеми каталогізації музейних фондів.
31. Методика створення експозиції в музеях краєзнавчого профілю (на прикладі Маріупольського краєзнавчого музею).
32. Меморіальні музеї України.
33. Питання реставрації пам'яток історії та культури на сучасному етапі.
34. Головні напрями науково-збиральницької роботи музеїв (на матеріалах Маріупольського краєзнавчого музею).
35. Проблеми класифікації предметів в експозиції.
36. Методика побудови екскурсій (на матеріалах Маріупольського краєзнавчого музею).
37. Історіографія музейної справи в Україні.
38. Головні напрями науково-фондової роботи (на матеріалах Маріупольського краєзнавчого музею).
39. Музейна справа на сторінках «Українського історичного журналу».
40. Науковий паспорт музейного предмету (проблеми теорії та методики).

Методичні рекомендації щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) і самостійної роботи (СРС)

Відповідно до навчального плану спеціальності 034 «Культурологія», студентам пропонуються до виконання різні за типом та формою завдання до змістових модулів курсу «Музеєзнавство». До таких завдань належать самостійна робота (СРС) та індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), які є невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Музеєзнавство».

Виконання студентом СРС та ІНДЗ за окремими темами є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу. З метою успішного письмового виконання СРС та ІНДЗ студентам необхідно опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним та електронним каталогами бібліотек (МДУ, Центральної міської бібліотеки м. Маріуполя ім. В. Г. Короленка, електронних та ін.) джерельну базу курсу «Музеєзнавство» відповідно до списку рекомендованої базової та допоміжної літератури.

Згідно з діючими бібліографічними вимогами, складається перелік використаних джерел та літератури з теми СРС та ІНДЗ (розміщується в якості останньої рубрики виконаного завдання). Результати роботи подаються у письмовій формі (роздрукований та сфальцьований реферат).

СРС та ІНДЗ подаються студентом на кафедру протягом 2 днів після останнього семінарського заняття для перевірки викладачем до складання письмового екзамену.

Форма подання – комп'ютерний набір, надрукований на аркушах формату А4, кегль 14, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг СРС та ІНДЗ (без врахування додатків) – 4-5 аркушів А4 без урахування титульної сторінки. Текст СРС та ІНДЗ подається у 3-ій особі від імені автора. Максимальна оцінка проекту становить 9 балів. Критерії оцінки:

- змістовність,
- логічність викладення матеріалу,
- самостійність висновків,
- дотримання вимог щодо оформлення тексту.

Текст складається з наступних частин: вступу, основної частини (аналіз опрацьованих джерел з обраної теоретичної проблеми), висновків та списку опрацьованих джерел і літератури в алфавітному порядку (не менше 6 позицій).

Фактичну частину реферату становить аналіз результатів роботи з публікаціями з досліджуваної теми, тобто студент повинен структурувати отримані знання з конкретного питання теорії книгознавства. Наприклад, застосовуючи творчий підхід, студент опрацьовує, порівнює та групує концептуальні підходи різних авторів стосовно вивчення теми (навести відомості про основних авторів та зміст публікацій, монографій, навчальних посібників, підручників, збірників праць науково-практичних конференцій тощо).

Обов'язковою умовою виконання завдання є дотримання діючих вимог до оформлення бібліографічних посилань (ДСТУ 7.1:2006).

9. Методи навчання

Навчальні лекції, семінарські заняття, робота з першоджерелами (аналіз інформаційних джерел, літератури), робота з базами даних музеїв, мережі Інтернет, виконання студентами індивідуальних завдань і самостійної роботи.

10. Методи контролю

Оцінювання успішності студента здійснюється за результатами поточного і підсумкового контролю знань. Поточне тестування являє собою оцінку роботи на семінарських заняттях. Складовою рейтингової оцінки студента є виконання самостійних завдань та індивідуальних навчально-дослідних проектів.

Оцінюванню підлягають теоретичні та практичні вміння набуті студентом під час опанування всього курсу. Академічні успіхи студента визначаються за 100-бальною системою оцінювання з обов'язковим приведенням оцінок у відповідність до національної шкали та шкали ECTS.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає застосування модульного навчання за кредитами і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь, навчальної аудиторної та самостійної роботи студента. Змістовий модуль – це завершена, відносно самостійна, частина навчального курсу, що містить теоретичні та практичні завдання, систему навчально-методичного забезпечення.

Рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної студентом аудиторної та самостійної роботи, рівня набутих знань і вмінь шляхом оцінювання результатів роботи шляхом поточного та модульного контролю.

Рейтинг складається з суми балів за:

- аудиторну роботу (відвідування лекційних занять та робота на семінарських заняттях);
  - самостійну роботу (письмове виконання творчих завдань);
  - індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферативне опрацювання інформаційних джерел);
  - екзамен для денної та заочної форм навчання;

Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається за наступним розподілом:

Поточне тестування та самостійна робота	Екзамен	Сума
---	---------	------

				Письмовий	
Семінарські	Практичні	СРС	ІНДЗ	50	100
15	5	15	15		

Шкала оцінювання навчальних досягнень студента з курсу «Музеєзнавство»:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення.

Опорні конспекти лекцій, комплекс методичного забезпечення дисципліни.

Програма навчальної дисципліни «Музеєзнавство» побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України.

Рекомендована література.

Базова

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с. – іл.
2. Горішевський П. Основи музеєзнавства та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Навч. посібник / П. Горішевський, М. Дейнега, М. Ковалів та ін. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – 64 с.
3. Закон України «Про музеї і музейну справу» // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 25.
4. Закон України «Про охорону археологічної спадщини» // Урядовий кур'єр. – 29 квітня 2004, № 81.
5. Закон України «Про охорону історичної спадщини» // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 39.
6. Закон України «Про туризм» // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 40.
7. Лысикова О.В. Музеи мира: Учебное пособие / О.В. Лысикова. – М.: Флинта; Наука, 2002. – 128 с.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державний реєстр національного культурного надбання». – 12 серпня 1992 р., № 466.

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Музейний фонд України» від 20.07.2000, № 1147 із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010, № 1007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/КР001147.html/
10. Рутинський М.І. Музеєзнавство: навч. посібник / М.І. Рутинський, О.В. Стецюк. – К.: Знання, 2008. – 428 с.
11. Сотникова С.И. Музеология: Пособие для вузов / С.И. Сотникова. – М.: Омега-Л, 2004. – 77 с.
12. Урсу М.О. Основи музейної справи. Методичні рекомендації для студентів і магістрантів мистецьких спеціальностей / М.О. Урсу, І.В. Березіна. – Кам'янець-Подільський: «Абетка», 2009. – 48 с.
13. Федорченко В.К. Історія екскурсійної справи в Україні: Навч. посібник / В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова та ін. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.
14. Шевченко В.В. Музеєзнавство: Навч. посібник для дистанційного навчання / В.В. Шевченко, І.М. Ломачинська. – К.: Університет «Україна», 2007. – 288 с.
15. Шляхтина Л.М. Основы музейного дела: Теория и практика. Учебное пособие / Л.М. Шляхтина. – М.: Высш. шк., 2005. – 183 с. – ил.
16. Юренева Т.Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы / Т.Ю. Юренева. – М.: Академический Проект; Альма Матер, 2007. – 560 с. – ил.
17. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник / В.І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2010. – 352 с.

Допоміжна

1. Голубнича С.М. Основы экскурсионного дела / С.М. Голубнича. – Донецк: ДИТБ, 2003. – 214 с.
2. Гураль Р.І. Новітні інформаційні технології у роботі музеїв (на прикладі сайту Державного природознавчого музею НАН України) / Р.І. Гураль // Мат. наук. конф. «Сучасні музеї: наукова й експозиційна діяльність» – 15 травня 2008, м. Чернівці. – С. 186-189.
3. Кликс Р.Р. Художественное проектирование экспозиций: Монография / Р.Р. Кликс. – М.: Высш. школа, 1978. – 368 с. – ил.
4. Маріупольський краєзнавчий музей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kraeved.dn.ua>.
5. Механізм модернізації музейної справи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://195.78.68.75/mincult/uk/publish/article/27995/>.
6. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. – К.: Задруга, 1999. – 130 с.
7. Музейна справа в Україні: історико-правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referaty.com.ua/ukr/details/2160/3/>.
8. Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття / Збірник наукових праць за ред. д-ра мист. М.Селівачова. – К.: Златограф, 2004. – 208 с. – іл.
9. Музейная эстетика и архитектура музеев / научный редактор-составитель А.И. Михайловская. – М.: Издательство «Советская Россия», 1972. – 270 с. – ил.
10. Тронько П.Т. Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття (досвід, проблеми, перспективи) / П.Т. Тронько. – К.: НАНУ, Ін-т іст. України, 2000. – 270 с.
11. Чупрій Л.В. Оптимізація державної політики у сфері музейної справи та збереження пам'яток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sp/2012_4/031-035.pdf.
12. Юренева Т.Ю. Музей в мировой культуре / Т.Ю. Юренева. – М.: Русское слово, 2003. – 536 с.

Інформаційні ресурси

1. Мультимедійний проєктор, сайти музеїв, електронні ресурси бібліотек.

«МУЗЕЄЗНАВСТВО»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Укладачі: Нікольченко Ю.М., Кригіна О.В.

Виготовлення оригінал-макету

Формат 60x84 1/16.

Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman – 14

Умовн. друк. арк. 1

Маріупольський державний університет
Адреса університету: м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129
E-mail: mggu_kafedra_kid@mail.ru
Сайт: <http://mdgu-kid.at.ua>

